

„Istarska Rijec“

Izdaj svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donosa. Ulicarni prilog „Mladi Istarski“. Preplata za uzemstvo iznaša 15 lira na godinu, a za uzemstvo 25 — lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/1, Telefon: 11-57

ISTARSKA RIJEĆ

Tjednik za poljku, gospodarstvo i politiku istočnog naroda.

„Stogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ — Narodna poslovica.

Oglas stoji 4 lra

Na svaki četvrtak vidim u listu jednoga stupca. Za vjerojatno svitkaje daje se znatno posuđe prema pojedini. Naše se i utužuje u Trst. Dosta se šalja uređnicima, a nove uprave. Nebrankina se glava ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju ni u kojem slučaju.

Naša dva starca

Frantina i Jurina!
Bili su dugo vani, u svijetu, no sad se ovi vraćaju. U nedjelju, o Zdravoj Mariji, stupiti će oni opet na svoje rodjeno tlo.

Prošla je godina i neki mjesec, otkad su oni jednog dana krenuli u tudjinu. U sve ovo vrijeme oni su mnogo što vidjeli, mnogo čuli i naučili. Nešto od toga su nam već ispričali u svojim razgovorima, ali samo jedan dio, sasvim maleni djelat. Ostalo će oni nama nadrobiti malo po malo, kako se bude pružala zgodna.

Sve će oni nama reći — već po svojoj staroj navadi.

Prije nekoliko dana prošlo je pedeset i pet godina, što se njihovi razgovori slušaju. Katkad veseli, katkad tužni, katkad papreni, katkad gorki — ma kakvi bili ti njihovi razgovori, uvijek je u njima bilo ponešto, što je narodu silazilo do dna srca. Zato ih je naš narod u Istri ubrzo i zavolio, jer je duboko osjećao, da su mu onadva starca, odani i dobri prijatelji, iskreni i pravi učitelji.

Jest — i učitelj!

Što su starci znali, nisu držali za sebe, već su to u svako doba, kao kakav slatki krušac drobili narodu, neka i on uživa. Nisu oni činili to ni za hvalu ni za platu, već što su osjećali i što i danas osjećaju, da im je to dužnost.

Sveta, narodna dužnost!

Znadu oni, da nesamo što su i oni sami potekli od naroda, već da je i sve što ih okružuje djelo toga naroda, djelo otaca iz duboke davnine.

Ko je prokrio ove naše njive, polja i vinograde?

Ko je zasadio ona: krupna drveta tamo, što nam ljeti pružaju tako ugodan hlad i sjenu?

Ko je sazidao naše kuće, naša ognjišta?

Zo udario staze i putove?

Narod! Naš narod!

A one crkve po brežuljcima i dolinama našim? Ko ih je podigao?

A škole?... Ko je samo malo zavirio u našu prošlost, zna, koliko je bilo borbe, dok se u kojem našem selu digla ma i sama jedna malena školica. A ko nam je izvojevao tu školu? Naši pravci — reći će gdje koji. Jest — i nek im je zato čast, ali što bi ni oni, što bi ni ti naši pravci, da ih nije narod, noseći kadšto glavu u torbi, uzdigao na mjesto, gdje su mogli da se za nj zauzmi i bore?

Sve što imamo — od naroda je i što znamo i što umjemo. I što jesmo — po narodu smo. Njemu samom imamo za sve da zahvalimo.

Mi smo njegovi dužnici, a kao što pošten dužnik mora da vraća svoj dug, tako smo i mi dužni da vraćamo narodu, što mu dugujemo.

Ima ih našalost, koji ovako ne misle. Ima ih, koji bi morali jedino narodu da zahvale, što su otišli u više škole i onahvile postale ljudi, pa mjesto da narodu vrate, što su po njemu dobili, oni se stavljaaju u neke smiješne poze i trabunaju ukolo neakve gluposti, šepirajući se kao da od njih počinje ovaj svijet i sve što je na njemu. Pitajte ih, zašto se tako drže, i oni će vam reći, da to su nabučili iz tih i tih knjiga. A zašto ih ne vraćaju, da su oni, ne znajući, što su čine, uzeli iz onih knjiga baš ono, što je u njima bilo najnevaljatije i najbolesnije.

Naši starci, Frantina i Jurina, idu drugim, zdravim putem. Iz onoga, što vide ili čuju, zadržat najbolje i to najbolje prošlupju među narod. Danas bolje prošlupju među narod. Danas malo utjehe, sutra mrvu nađe, pa po malo svega onoga, što može jedan narod da uzdrži na nogama — eto u tome je usluga, što je čine narodu našem. Oni će tako nastaviti i u buduću. Ma što se dogodilo, naš će ih narod imati uvijek uza se, pa i onda, kad ih ne budemo vidio. Naša dva starca imaju veliku moć i mi smo sretni, što ih imamo, i još smo sretniji, što nam se evo vraćaju. Dobro nam došli!

Štednja na svim stranama

Ovo zadnje vrijeme vidimo, da sve države, nastoje, da ustale svoju valutu i da zgodnim mjerama štednje snize uvoz hrane, da prema tome poboljšaju svoju trgovinsku bilancu.

Narodno državno gospodarstvo je kao svako drugo gospodarstvo pojedinih lica. Seljački gospodar, koji ima toliko proizvodnje, da može time namiriti ne samo svoje potrebe, (i to direktno ili indirektno na način, da prodaje i da za utražak kupuje ono što on sam ne producira) nego da može još drugim da prodaje od onog, što mu preostaje, taj imaću jedan suvišak i njegovo se bogatstvo povećava. Nasuprot pak mora da zapada u dugove, kad ono što on producira, nije dostatno da pokrije sve njegove potrebe, nego mora on od drugih da kupi, a da nema otkuda da namiri dugove. On će morat u takovom slučaju da snizi svoje izdatke i da povećava svoje dohotke. To je bez dvojbe svakom jasno.

Slično je i s pojedinim državama dotično sa njihovom narodnom gospodarstvu. Trgovinska je bilanca jedne države aktivna, kad se iz zemlje više izvaža u inozemstvo, nego što se iz inozemstva uvaža u zemlju. U tom slučaju mora inozemstvo više da plati zemlji, nego zemlja inozemstvu, jer ono više prima. Trgovinska je bilanca pasivna, kad se obratno dešava, t. j. kad se u zemlju više uvaža nego što se iz nje izvaža. U tom slučaju mora tuземstvo više da plati inozemstvu, a takovo je stanje nepovoljno za narodnu ekonomiju i za valutu.

Radi toga je sasvim razumljivo, da pojedine države gledaju na to, da ne budu pasivne sa trgovinskom bilancom, a kad su već pasivne, da svoju bilancu popravljavaju u smjeru, da što više ograničuju uvoz inostrane robe i da što više uvećaju izvoz svoje robe. Uz ostale mjere može da to bude samo štednja.

Italija bavila se je već pitanjem ratnih krušnih karata, ali fašistička vlada, znajući, kako su te karte još iz ratnih vremena svakome u neugodnoj uspomjeni, započela je uvođenje tih krušnih karata. Tako isto započela je vlada i načelo mješanja pšeničkog brašna sa drugim vrstama brašna (ječmenom i kukuruznim), ali se je ipak riješila, da uvede jedinstven tip hljeba od 80—85 postotno samljevenog brašna. Kod nas dakle ne će biti više bijelog hljeba.

Pored toga zabranjuje Italija i prodaju luksuznog hljeba, te izradjivanje slatkiša od pšeničkog brašna, a pojedini krušni hljeb ne smije da prelazi 200 grama, jer se veći hljeb teže prepeče te ima u sebi više vode. Od zabrane slatkiša bit će izuzeti jedino poznati italijanski biskviti — kolači osobito podetni za malu djecu i bolesnike.

Na ovaj će se način ograničiti nekaiko uvoz bijelog brašna iz inozemstva, jer kako je poznato, Italija nema toliko pšenice, da bi imala dosta, da pokrije svoje potrebe u tom smjeru. Ovim mjerama nada se Italijanska vlada, da će prištediti 8 milijuna kvintala pšenice. Italija naime sa svojih 40 milijuna duša troši godišnje po glavi 200 kgr. pšenice te prema tome znati uštednja od 8 milijuna kvintala uštednju od 20 kgr. na glavu. Kako je u Italiji urodilo ove godine po najnovijoj službenoj statistici 56 milijuna kvintala, a godišnja potreba iznosi 80 milijuna kvintala, trebat će dakle za 8 milijuna manje pšenice uvesti.

Pitanje je samo ovo, dali će te mjere imati zaželjeni uspjeh. Čovječje tijelo treba svoju stavovitu količinu hrane i to ne samo po kvantiteti, nego i po kvaliteti. Uslijed toga, što se tijelu daje manje hranjivog hljeba, tijelo će trebat drugih vrsta hrane, jesti će se nešto više mesa, ili više povrća ili voća. Prema tome morat će se da se uvozi nešto više mesa dotično manje će se moći izvažati povrća i voća. I suvišak, koji se kani postići ovom mjerom, ne će ispasti tako velikim, kako se to proračunato. Ali nešto će se svakako prištediti. I to je najglavnije.

S druge strane nastoji se, da se što više forsira domaću proizvodnju i izvoz u opće, a da se otežava uvoz skupih proizvoda, koji se mogu u zemlji proizvesti ili koji se već danas proizvode, naročito nepotrebnih i skupnih luksuznih predmeta. Na ove će biti udaren takav porez, da će svakoga proći volja, da ih kupi.

Na povećanje dohodaka jedne zemlje znatno upliva i promet stranaca. Radi toga se u Italiji sve moguće radi, da se promet stranaca sve to više usavrši. Efektivno ima Italija od stranaca velikih dohodaka. Ali to nije dosta. Vlada je baš u ovoj godini i to sasvim opravdano i onim domaćim ljudima, koji su kanili da u inozemstvo idu na ladanje, ograničila na minimum izdavanja putnica ili čak i onemogućila odlazak, da time zapriječi, da ide onaj njihov novac u inozemstvo. Mnogim će se sve to pričiniti sitničom, ali nije to tako, kad se drži na umu, da cijeli kompleks takovih i sličnih mjera može da ima lijepi uspjeh.

Kako vladajući političari u ostalom ozbiljno misle na štednju u državnom gospodarstvu, vidi se po tome, što su od 167 prefektura (kotarskih ili sreških) ukinuli 95 i što će pristupiti daljnjoj oštroj redukciji činovništva, sve to u želji, da uravnoteže državni bilans i da snize poreze, koji su najvećom zaprijetom, da život pojedini i da vrijednost domaće valute poraste.

Francuzi, da sprječite pošto poto padanja svoga franka poduzimlju osim čitavog niza finansijskih mjera i velike mjere štednje, te idu u tome još dalje od Italijana. Oni posebnim zakonom o snabdijevanju hljebom osnovaše posebni središnji žitarski ured, koji će voditi točnu statistiku (popis) domaće proizvodnje žitarica. Ministarstvo poljoprivrede ovlašteno je, da u sporazumu sa žitarskim uredom propiše uslove za uvoz stranih žita, da utvrdi način, na koji će pojedine općine moći da stvore sporazum sa pekarima i mlinařima o cijeni hljeba i brašna. Ministar može da zabrani upotrebu žita za proizvodnju slatkiša. Žitarski ured ima, da izvjesti vladu o množini domaće uroda žita i o potrebi, da se u slučaju nerodice može žito na vrijeme izvana nabaviti, kako bi se time spriječio kasniji porast cijena. Ovlaštenjima, što ih ovim zakonima dobiva ministar poljoprivrede i žitarski ured, idu Francuzi očito još dalje od Italijana.

Belgija je propisala za hljeb jednolično brašno samljeveno do 82 postotaka.

Poljska je ukinila izvožnu carinu na stoku, te je osnovala posebnu veliku banku za podupiranje izvoza i kreditiranje izvoznika, a čini se i za regulisanje i centralizaciju izvoza.

Rumunjska je znatno snizila, ali još nije posve ukinila izvožnu carinu na stočne proizvode. Čuje se, da nabavlja banatsku pšenicu za mješanje sa svojom lošom pšenicom.

DOPISI

IZ ROVERIJE.

Ljetina. - Naše neprilike.

S teškim srecem slušamo iz ostale Istre glasove o silnim tučama, koje su uništile ljetinu. Tuče kod nas još nije bilo, a uzdajmo se u Boga, da će nas poškoditi i dobiti. S ljetinom se doduše ne možemo osobito pohvaliti, ali se nemamo mnogo ni tužiti. Žetvu smo obavili, pomatili smo, pa o pažamo, da imamo prilično dobru pšenicu. Kukuruz nam do sada daje dobru namu. Nadamo se, da nam ne će Bog kakvu nesreću poslati.

Dva puta na tjedan podučuje u našoj školi vjeronauk svecenik gospodin Pavić, propovijeda nam i misli svaku drugu nedjelju dvije mise kod Majke Božje od trih kumini. Stave samo, da se često tuži i obara na našu dragu „Istarsku Rijec“, kad bi se pustilo toga posla mi bismo bili zadovoljni s njime. Režanci, Cabruncci i Štokveci preskrbi su nam Majku Božju, pa im se zato zahvaljujemo, no još nam fale znanca, koja bi trebalo da nam se povrate. Nadamo se da će i nama biti bolje, samo da smo slozni.

IZ RIJEKE.

Moje muke. - Lijepe vrijeme. - Prašak protiv kukaca. - Brus. - Cirkus. - Ringelšpil. Jedan grintavec. - Ko ima novaca, neka ih čuva!

Sve će jednoga dana na ovome bijelome svijetu izići na vidjelo — jedno samo ostar, će nedokučivom tajnom: muka, što je ja, sromah, moram da mučim s ovim mojim vakacijadama. Vary se, ko misli, da je to možda zbog toga, što mi ponestaje materijala! Nije to — imam ja, brate, materijala na lopate, tek što ne znam, gdje da zagrabim — a to je baš ono, što me mori: izbor, ljudi, izbori!...

Iznajprije: lijepo vrijeme. Hvala Bogu i Majci Božjoj s Trstata, što je blago sunašce i opet steklo svoje staro tradicionalno pravo, da može u ljetnim mjesecima paliti i peći po svih sedamdeset i sedam zakona! Dok ovo pišem, čini se, da se spomenuto blago sunašce počelo malo i da zlorabljuje to svoje pravo, pa tužim, da se već mnogi naši Riječani ozbiljno tuže, da im je „teplota“ pod nogama.

O izložbi smo, već i prije govorili. Ko može, neka podje, da je pogleda. Imo tamo svega i svašta — od raznih motora i lokomotive, pa do kanarinca od mesinga, koji pjeva, da se sve ori. Ima tu i jedno jugoslovensko odijeljenje. Među raznim, izloženim stvarima ima u tom odijeljenju i nekakav izum — neki prašak, kojime se u čas ubijaju svi kukci, što ih je dragi Bog dao, počevši od hrusta ili kebera pa do sadne buhe. Onim praškom uništavaju se i „bakuli“, svi, osim onih, što ih pojedinci imaju u svojim više manje pametnim glavama.

Nego da vam pravo kažem, ja bih volio, da je onaj Jugoslavac mjesto praška za kukce izmislio kakav prašak, od kojega se prave dolari ili čekini, jer čovjeku, kad ima dolara i čekina, ne smetaju više ni stjenice ni škorpjuni: on se od njih lako i sam brani. Međutim ovaj izum i ovakav kakav jeste, zaslužuje svakoj priznanje: jer njemu na koncu konca imati u prvom redu njemu da zahvalimo, ako nam kuće naše budu čiste od nečisti.

Toga mišljenja je i Ninetta. Danas je donijela kući jedan malen brus.

— Što je to? upitah.

— Ter vidite, ca je! Brus za nozi. Sedam lir — ni puno — ca ne da ni? Lane sam kupila on mirakulozni noz, ovo leto pak ov mirakulozni brus; sad mi ne falje nego jedan mirakulozni emelater, pak da se napucam, kako se već nisam celeh deset let.

Imamo i cirkus Zavatta. Zavatta je riječki idol, zato naš dobar i štedljiv Fijumanac, kad nije u kinematografu, on je zacijelo kod Zavatte. Veli, da tamo zabavlja na sve što je bilo i što već ne će biti.

Na Skojčije imamo i Ringelšpil. Više puta se dogodi, da u isto vrijeme zviđni na mostu željeznica, trube automobili, stropoče tranjav, i tuli organet pod Ringelšpilom, pa od toga nastaje takova buka i halabuka, kakove nema ni u paklu. Ništa zato: naši Fijumanci, veliki i mali, jednako se vrte, i vele, da im je vrlo lijepo. Ozbito žene, Ninetta mi je i danas rekla, da na vrag od Ringelšpila sve ca više dura, sve da više godi!

Kako vidite, nije nam baš ni tako rgjavo. Ima dakako i vještih grintavaca, kojima nije ništa pravo. Danas me je jedan od takovih nesretnika povukao na mul od Marije Tereze i kazao mi je:

— Eno, tu vam je pred očima luka — i sve ladje u njoj. Pobjrojte ih, da vidimo koliko ih ima. Ja ću nato.

— Vi ste, moj prijatelju dragi, velika grinta. Vi brojite u ljeti ladje, ali ne zbrajate njihov „tonelaj“. Vidite tamo ona tri parobroda: oni će sami nositi ukupno oko dvadeset tisuća tona, a to je od prilike toliko, koliko bi bilo nosilo dvadeset i pet onih negdašnjih „brikara“, „brkara“ i brigantina. A znate li vi, što je to dvadeset tona? To su usidreni, luka bi je bita malone prepuna. Zašto, brundata, dakle?

Na to nije odgovorio ništa, ali čini se, da ga nisam razuvjerio u njegovoj fiksnosti ideji.

Što je razuvjeriti Fijumanca, kad on sebi nešto uplji u glavu!

Ovih dana desio se ovdje jedan vrlo neugodan slučaj. Neki kapetan Grassi utjerao je 22 hiljade lira. Te dvadeset i dvije hiljadarke metnuo je u džep svojih hlača i otišao u kavanu.

Vraćajući se kući, turi ruku u džep — i eto užasnog čuda! Od svih onih hiljadarki nije više našao — ni jedne! Budete imali 2000 lira, ne možete ih u džep hlača, već ih pomno čuvajte, da vam se ne dogodi onako, kao što i onom jadnome kapetanu Grassi!

Najneugodnije je to, što novac nije bio njegov.

Nešto slično dogodilo se prije par dana i nekome starome gospodinu iz Beča, koji

stanuje u Opatiji. Kad je izišao iz Hotela, popipao se u njedra, i osjetio, da je sve u redu, to će reći, da mu je u džepu lisnica. Kad se malo zatim ukrcna na parobrod, što ide za Rijeku, popipa se opet na istom mjestu, ali na svoje užasno zaprepaštenje oćuti, da lisnice ondje više nema. Neko mu ju je ukrao. U njoj je bilo vrijednosti oko 15.000 lira.

Nauk: nije dosta, da se novac tek spremi u unutrašnje džepove. Treba činiti, kao što i ja činim, kad imam u njedrima po trideset ili pedeset tisuća lira. Ja sam, naime, da znate, neprestano pipam i tušem po njedrima, kao da govorim: — Moj grijeh, moj preveliki grijeh!

IZ KLANE.

Bilo je Rokovo! Sjajan i topao dan činio se još privlačivijim, kad se iza tolikih plačljivih i tumurnih razgleda nad umornom prirodom. Te je baš tako nasmejanom vreme mnogo doprineso, da je ovo Rokovo bilo tako ugodno i da je naše selo posetilo više sveta nego svih ostalih poratnih godina. Koliko se naš seljački svet — izmoren teškim poslom na polju, u šumi i na livadi — veseli tome ugodnom prazniku, može da razume tek onaj koji s njime živi, koji s njime deli i sreću i nesreću. Ali kad se približava ovaj drevni praznik, sve hoće da oživi i da zaboravi tegobe i jade što ga danomice terete i biju; jer ne možemo da prešutimo prizor onog siromašnog čoveka iz Breze, gde je u nekih godinama života, ispijen teškom bolosti, gledao veselo prolaznike i sećao se ugodnije i sretnije prošlosti.

I njega je vukao na polje oštri žar letnjega sunca, da tamo na jastucima uživa ono, što mu kruta sudbina nije dozvolila. A nešto iznad njega vukla se kola za kolima, tako da je cela cesta od Permani do Klane izgledala nekoj karavanskoj povorci. A tek onda kad se stiglo u selo, osetio se čovek vrlo prijatno, jer se na svakom koraku srelo po kojega znanca i prijatelja.

Ali bilo je i više. Klana je u ponedeljak izgledala svečano naša, narodna i svesna jer se svuda razlegala naša pesma i naš jezik; a baš ta nežudna naša pesma svečana je da smo još ovdje, stari i neizmislivi. Bilo je i plesova, čak i preko običaja, a kad ne bi poznavali domaće okolnosti ne bi ni tome mogli prigovoriti; međutim se baš kod plesova dešavalo nešto neoobično, jer je jedan ples bio isključivo privilegij nekolicine odabranih. A što je još lepše sve se to događalo protiv volje samih odabranih. Ali je bolje da se tome ne govori te da se radije osvrne na ugodniju strunu klanskih uspomena. Ovaj je dan bio za Klanu i finansijski vrlo dorečljiv, jer se kod onolikih posetilaca moglo ipak nešto zaslužiti. To vredi u prvom redu za gostione, kojih je kod nas ipak nešto preobilno. Vrhućac vrebe bio je u staroj kući gosp. Marčelje gde je u svih soba ozvanjala ugodna reč slavenske pesme, a kad se spomenom veselog društva iz Kastavštine, sine nam pred očima ugodni prizor vragoljaste i objesne mladosti, koja ne može — a da ne da oduška svojoj neobuzanoj prirodi.

Ipak je sve to bilo tako lepe i ugodno! Lepo i ugodno jer je bilo naša i domaće. U svestranom raspoloženju padala je nečujno večer i noć, a tada se počelo lagano praznično selo, da nas posetio ostave same, kretajući svatko svojom domu. Danas kad se obazremo nekoliko sati unatrag mi sve to gledamo u još lepšim crtama te se već sada veselimo drugoj godini i drugog Rokovi.

Ali već nas danas čeka obični život rada i muke, uz koji treba da prionemo svim silama ako hoćemo da se obranimo u teškoj žučnoj životnoj borbi. Zato sada na rastanku sa Rokovom, toplo zahvaljujemo svim posetnicima našega sela, jer nam je njihova prisutnost oživela i razveselila selo — te im svima iskreno kličemo «Dobro nam došli!»

Širite „Istarsku Riječ“!

PODLISTAK

ERNEST RADETIĆ:

Dite ljubavi

(Pripovijest iz istarskoga narodnog života u porečkom dijalektu.)

(Nastavak.)

«Povite mi sad teto, po kojem postu ste došli, šta je to s vami i čigovo je to dite, šta sobon nosite?»

«Oprite uno pismo,» je rekla Jelena, zvadila iz nidra sve nagrišpano, blafno od poti i sprštičano pismo, i dala mu ga; «iz njega ćete sve bolje razumjeti, nego da van ja po ure pripovidan. Bila san u Trstu u špitalu i da se na svičnis imbatila na jenega mediga, unega ča van je pisa i to pismo, ne bi mi bili dali to lipo dite. Ma tako, kad san došla i rekla, da san iz Baderne iz sela Rupeni, valje me je pite, eli poznam Vas. I pita me je, kakov ste, koliko lit ste vode, ki van je nečak i sve tako, a ja san mu dreto povidala. Kad je sve razumija, je potaljila i je rekla da me lažen, prike da Vas i on pozna, ki da ste

IZ POREČEŠTINE

Žrtve zbog trinaest brenata zlata, kojega nema. Priče i praznovjerje. Strašna smrt dvojice istraživača.

Nevjerovatno je, ali istinito, da ima još i danas po nekim našim selima, a naročito u porečkim ljudima, koji čvrsto vjeruju u razne izmišljene priče o nekim silnim bogatstvima, koja su zakopana na nekim mjestima, začaranim od vjestica ili vukodlaka. Za čudo je, da često i u dosta prsvetljenim selima ljudi još i danas vječno sanjaju o nekom nepronadjenom zlatu u dubokim «zaštriganim» jamama i ruševinama, nadajući se, da će jednoga dana obogatiti nabasavši na kakav trag ovog blaga, pa se u tu svrhu često čine neka vraćanja i neki tajanstveni blagoslovi, pomoću kojih bi se moglo pronaći neka tajna vrata za to bogato podzemno carstvo puno dragog kamenja, zlatnih napoleona, žutih cekina i druge «gracije božje» što je ljudska ugrijana misao samo zamisliti može.

Jedna lijepo izmišljena priča o tom zakopanom blagu dugo je kolala i prelazila iz pokoljenja na pokoljenja. Trebalo je, da se rode oni, koji bi bili toliko hrabri, da se dadu na djelo i nadju blago.

13 brenata zlata.

Po pričanju starih, u okolici San Michele di Leme u nekoj jami duboko po priči 20 metara, moralo bi se sakrивati, ništa manje nego 13 brenata suhog, žutoga zlata, dragulja i bisera. To je blago u tu jamu sakriveno u doba kad je stini Atila, onaj glasoviti «božji hit», kako ga u povijesti govore, sa svojim divljim četama zauzimao Istru.

Ne zna se kako, došli su nekoji tamošnji stanovnici od jednoga plana, do jedne karte, na kojoj je bilo točno označeno mjesto, gdje se jama nalazi. Što treba zadovoljni smo, da još imamo našu školu i učitelje našega jezika, da ih barem djeca razumiju i da se nešto nauče. Dva učiniti, da se do blaga dodje, koliko je toga blaga i koje je vrsti.

Bili su praznovjerni — i nisu bili praznovjerni.

Bili su praznovjerni jer su odmah povjerovali toj priči i ovom lijepo izmišljenom planu, no nisu se pobojali broja 13. Bilo bi bolje da su i pogledu nesretnoga broja 13 bili praznovjerni i da se nisu dali na istraživanje. Ne bi ona lijepa priča o Atilinom zlatu imala ovako žalostan svršetak. No njima je pred očima lebdjelo samo zlato, zlato, zlato...

Bilo ih je šest.

Svi su bili u poslu i bili dok se nisu spremili. Dne 19. ovog mjeseca, oboružani svim potrebnim orudjem, motikama, pikunima i batima — odoše s planom u ruci i s velikim očekivanjem i nadama o zlatu u duši i u zamišljenoj glavi. Odoše, bez da ikome ista kazaaše. Niti žene im nisu znale tajnu, a kad su kroz sumu išli šapitalu, da ih stabla ne čuju i ne izdadu. Na raskršću su se prekrizili, izgovorili su neke tajne riječi i nastavili put do zлата.

Nesreća.

I tako su oni prve noći došli do jame i započeli na tajnom mjestu u jami kopati. Poslije su nastavili svake noći kopanjem kopali su već par mjeseci. Bilo im je potrebna zato jer je kamen bio tvrd, upotrebiti i mine. Ujutro oko 11 sati 19. o. m. prije nego napustije kopanje podmetnuše minu, izdijelje iz jame, zapalile i vratile se umorni kući.

U večer su se opet vratili i odoše u jama, da vide učinak zapaljene mine, dvojica njih. Kako je jama bila duboka i uska sav plin (gas), koji se je eksplozivom razvio, ostao je u jami onako gust i stalozen. Ova dvojica, i to Marko Šegon i Anton Čus, opaze taj plin pa i osjete odmah, da ih guši te odlučise valjda, da se povrate iz jame, no nesreća je htjela, da su bili već pređuboko sišli, plin ih je počeo daviti, oni izgube snagu, pa se stropoštaju na dno jame.

hodiili skupa u školu. I zato je rekla da će mi se dati jeno dite, da ga zgojin i da te mi plaćati svakog lito trideset fitorini, eli ko ču dva i po na misec. Ja san volila da mi daju svaki misec, ki mi bi je potriiba, ne samo za novo lito, nego svaki dan...»

Oni ostali, vidioše nesreću, htjedose odmah potražiti u jami unosrećene, no jedva su uspjeli pronaći u najžalosnijem stanju mrtvo tijelo Antona Čusa. Nije bilo moguće naći drugoga, a bilo je opasno traženje zbog plina, koji je prijetio smrću.

Morali su pozvati pomoć. Došli su karabinjeri iz Vrsara, a iz Poreča stigla je na lice mjesta jedna četa vatrogasaca, no niti oni, zbog opasnosti, nisu mogli naći drugo lješine.

Glas se je o ovoj nesreći raširio brzo po cijelom kraju. Jamu čuvaju karabinjeri, a posjećuju je i stanovnici okolnih sela, slušaju priču o zlatu, kimaju glavama i šapuću. A sigurno mnogi misle: «Ni ova nesreća kapitala samo tako. Je zlato nutar, ma je zaštrigano.»

Kada će već jedamput nestati ovoga praznovjerja u našem narodu? da li će ova nesreća biti koristan nauk ikome?

IZ BUZETA.

Nova mljekarska zadruga.

Sa 1. augusta započe svoje djelovanje ova naša nova mljekarna. Dugo je trebalo dok se ustanovila i dok su joj bila potvrđena njezina pravila. Pravila bile poslana na puljski Tribunal već septembra mjes. pr. godine, a početkom maja ipak dajubiti jednom bi ova naša Mljekarska zadruga registravana. Sada zakonito postoji i već radi onako skromno kako se može od 1. augusta. U tu svrhu Zadruga otkupi sav mljekarski namještaj i sprave od dosadašnjih odvješnjih mljekara: Antuna Draščić i Lovre Draščić iz Sv. Martina. Samo na ovaj način mogosmo doći do zadrugne mljekarne. Nismo namijenja, da bi bilo bolje, najprije potrošiti silna novca za gradnju nove mljekarske zgrade i za nakup novih sprava i namještaja. To bi sve prestrašilo i odvratilo naše ljude od same Zadruga. Imamo za to preveć iskustva iz domaćež života ovdje.

Palagan — dalje i naprijed!

Mljekarna smjestila se tamo gdje je voda, jaka i čista, izvor voda, Ovakovu ima Sv. Martin. Mljekarna i voda tekućica, idu zajedno kano svjetlo i sunce. Gledje mjesta i sjedišta nove mljekarske zadruga dakle nema tu rasprave, a ni zamjere. Svaku stvar na svoje mjesto, pak će poći dobro.

I čići će dobro bude li samo pameti i poštenja, ne samo sa strane odhora nego i sa strane seljaka mljekodavalaca. Jer naše mljeko ide u Trst i uživa ga Trst; naše mljeko nije za nas doma. Dobrim mljekom moramo sebi i našoj mljekarni stvoriti tako potrebiti kredit i dobar glas. A glede novca, prevarstva, čega se naše ljudstvo boji, jer je mnogo liza čulo, vidjelo i doživjelo, moramo reći: toga ne će biti u novoj našoj mljekarni, i ne može doći do neurednosti. To isključuje samo unutrašnje poslovanje mljekarne, pak kontrola, a onda poštenje na čelu osoba.

Mnogo stajalo truda i rada dok se došlo komačno do ove mljekarske zadruga. Ovo pametno, pak da svi naši seljaci podupru mljekarnu, u koju valja da se upišu i daju svoje mljeko ovakovo, kakovo ga je dala krava i Bog. Zadruga je tu da koristi seljaku, a ne da mu škodi. Zadruga ima svojih motivnika. Naravno i toga se ne bojimo. Imamo protiv naše zadruga dva — ti dosadašnja privatna mljekara. Zapanite svi: Zadruga ne će propasti drugo; dobro ćemo zapamtiti naše prijatelje i naše prijatelje. Zapanimti i ovo: sramiti će se do par godina svi oni naši, koji grdim okom gledaju u našu Zadrugu mljekarnu. Zadruga je ustanovljena za seljake naše; oni ju moraju svakako podupirati u svoju vlastitu korist i u svoju vlastitu seljačku čast.

DAROVI

za „Istarsku Riječ“.

Sakupljeno dne 19. augusta 1926. na Zorin-vrhu prigodom gostovanja «balnearija» iz Slovenija lira 64.—

Dragica Milohnić iz Milja daruje lira 5.—

Franina i Jurina

va aeroplane.

Fr.: Kade smo sada?
Jur.: Još vavek nad Crjenim morem.
Fr.: Ma ja ne vidim, da je crjeno.
Jur.: Ter ni ni vino belo, pak ljudi svejedno govore, da je belo.
Fr.: Ter je tako! I za karbun govore ljudi, da je sladak, pak ako ga staviš va kafé, ono ti je jednako žuhko.
Jur.: Kako je i prej bilo. A ki je on breg tamo pred nami?
Fr.: Ono je gora Sinaj, na koj je Bog — slava mu bude! — dal ljudem deset zapovedi Božeh.
Fr.: Va ime oca, sina i Duha svetega — amen! Pusti me, da se malo nagledam one svete Gori.
Jur.: A dobro bi storili i drugi, da se kadagod spamete oneh lepeh nauki. Ča ih je Bog dal ljudem, i to baš z onega brega tamo.
Fr.: Da bi tako delali, bilo bi manje zla na svete. A ovako već malo ki poštuje Boga i iskrunjega svojga; zato i smo ovako lepi i fanjski.
Jur.: Bog je na onoj Gore rekao: Poštuj oca i mater i svakega starejega od sebe! Koliki su danas, ki poštuju tu Božju zapoved? Na prsti biš ih pobrojil!
Fr.: A rekao je Bog čoveku i neka ne ubija, neka ne laže, neka ne greši bludno, neka ne svedoči krivo, neka ne želi ni tuje ženi ni nikakove tuje stvari, pak nā! Kamo se obrneš, ne vidiš drugo nego laž, ubojstvo, prevaru i svakakovu potkariju. Kamo ćemo prit, ako se svet ne opameti, i to brzo?
Jur.: Čovek je smrad, više je naklonjen na zlo nego na dobro, mā Bog je dobar — on ne će smrti grešnika, i ja se nadam, da već ni dugo vreme, kad će ljudi sprogedati i videt, da se ovako napred ne more i nesme.
Fr.: Da bi te samo Bog uslišal! A ča j ona zemlja tamo?
Jur.: Ono je Egipt. To ti je jedna stara zemlja, va koj su jedanput vladali kralji, ki su se zvali Faraoni. Ti Faraoni su bili zločesti i mučili su i proganjali su one nesrećne Izraelce. Ili Zidove, ki su bili pod njihovom komandom. Onda je Bog rekao Mojsije: — Hodi, i peljaj ča ov neboži svet! Popelji ga ravno va njegovu staru domovinu — Palestinu. I Mojsija je skupil sve Izraelce, koliko ih je god bilo, i uputil se je s njimi. Kamo mu je Bog rekao. Kad su prišli ovamo dole, more se je s jedne i s druge strani nazad potegnulo, tako da su Izraelci mogli po suhem hodit. Za njimi je onput šal Faraon i vela vojska egipatska, ma kada su prišli

a kad se je Roza kuharica pokazala na vratu od kuhine je je da urdin: «Daj vode teti Jelenu to ča za užancu. a za to ditajce teplega mljaka z riži — Za, u Rupeni će hi malo jisti —»

Teta Jelena se je lipo zafalila i sprignula se da mu poljubi prsten na ruki — Moramo povidati, da je pre Martin nosija vajk na lijevoj ruki zlatni prsten z velikim okon za znak da se je za cija život zakonija s crkvon — To je bila njegova vitica —

tu dole, more se je speta složilo, i faraon i svi njegovi ljudi ostali su pod vodom.

Fr.: Dobro nimir stoji! Ovo je jedan lepi primer, kako Bog čuva pravdičnike. Jur.: Ja — ja! Četredeset let su oni Izraelci hodili po pustinje, ma su venđar jedan put doma prišli. Samo Mojsija ni prišal i to zato, ča je bil zgubil veru, to će reći, va jednom hipe mu je prišlo, kako da već nima nadi, da bi mogal njegov narod priti va svoju domovinu. I samo zato, ča j' posumnjal, Bog ga je, kako znaš — pedepsal i regel: — TI čes, Mojsija, videt obećanu zemlju, ale ne čes va nju priti!

Fr.: A ča j' on kanal tamo? Jur.: To j' je kanal od Steca. Ono je bilo prej jedno šezdeset let sve tvrđ zemlja; onputa su počeli kopat i kopat, dokle nisu sve raskopali i napravili jedan lepi kanal, po kem dan i noć naviguju vapori. I tu su se najveć skazali naši ljudi: Istrani i Dalmatinci. Na tisuće ih je tu bilo, i Francuzi su govorili, da takovih delavač ni po celom svete.

Fr.: A kamo si to sada zavrnuo? Jur.: Sada gremo ravno va Lešandriju, kade ćemo zručit Inglezom ov aeroplan, ki je po pravice njihov, a onput ćemo s kakovem voporum put Trsta. Fr.: A kada misliš, da ćemo doma? Jur.: To se ne poveda. Da naši ljudi doznavu, kada ćemo doma, svi bi se zgrnuli, da nas vide. A to bi bil za njih veli trošak, a vreme je takovo, da treba šparat — jako šparat. Zato — tiho!

Fr.: Mane j' i tako pravdo!

IZ PAZINŠTINE

Nepošten način trgovanja.

Kažu, da je trgovina gadan posao i da je u trgovini sve moguće, no ovo što se kod nas dogadja uistinu je nepošteno. Poznato je da pazinska okolica obiluje šljivama i da u te šljive, uzevši u obzir siromaštvo, naš seljak, polaže nadu u ovo doba godine. Ako se šljive dobro prodaju pokrpaju se donekle kućne nevolje. Ove su godine šljive dobro uspele, pa su naši seljaci čekali trgovce iz vana. Bolje je naime prodati izravno njima nego pazinskim trgovcima, jer ih i oni moraju prodati nekamo, pa nastoje, da ih što jeftinije kupe i da što više zasuže.

Pred par dana stiglo je u Pazin nekoliko slovenskih trgovaca, koji su imali namjeru u pazinskoj okolici kupiti više vagona šljiva (krekca). Popitali su se, da li ima u okolici šljiva, a pazinski trgovci, kada su ih nanjušili, pozvaše ih k sebi, da im oni dadu informacije o šljivama u okolici. Dado im informacije o šljivama u okolici. Dado im informacije o šljivama u okolici. Dado im informacije o šljivama u okolici.

Slovenski su trgovci otišli bez da su dale tražili šljive — a naše su šljive ostale. Ili ih prodamo pazincima, koji na ovaj način štete našega seljaka.

Onu koru kruha, koju smo mislili zaslužiti, morali bismo prepustiti njima. No nastojati ćemo, na bilo koji način, da im naše šljive ne prodamo, kada u svoje svrhe upotrebljavu ovakve metode. Pobornici ćemo se, da svoju robu prodamo onako kako mi želimo.

U tu svrhu javljamo i ovim putem svima, koji se zanimaju da u pazinskoj okolici ima još mnogo šljiva na prodaju po veoma povoljnim cijenama.

Vise šljivara.

PISMO IZ JUGOSLAVIJE.

Poplava. - Borba za kraljev behar. - Zagrebački zbor.

Zagreb, 15. kolovoza.

Ove nas lude godine neprestane progno- ni voda i voda. Najljepše su i najplodnije pokrajine Vojvodine i Podravine od poplave luto postradale, a i sam je Zagreb, evo već po druguput u ovoj godini poplavljen. Istina, šteta je ovog puta — lveća mu- droj gradskoj upravi — bila daleko manja, nego li prije tri godine, kada je u glavnom nastradala sirotinja u južnom i zapadnom dijelu grada, no uza sve to iz- nosi oko pedeset milijuna dinara. Gradska je uprava, poučena zalosnim iskustvom iz 1923. godine dala uz pomoć države sagra- diti sve uz Savu 4 m i 80 cm visoki nasip, preko kojega voda nije mogla da se pre- lije, pa su tako oni dijelovi grada, koji su zadnjiput postradali bili osigurani. Na zap. dijelu grada, gdje još nije nasip do- gotovljen provallila je voda u carinska skladišta i uništila par vagona kave, koja se samo nalazila, te svu silu pamučne robe. Isto je tako dopria voda i do prostora- ja Francove tvornice cikorija, gdje je takođerj nanijela prilično štete.

Druga je novost, koja je već nekoliko sedmica držala u napetosti čitav grad, a možemo reći i državu, nogometna utak- mica za kraljev pokal. Kralj Aleksandar darovao je — ima tome tri godine — pre- krasan zlatni vrč, za koji su se takmili svi klubovi u državi, da ga osvoje. Bilo je određeno, da će behar dobiti u trajno vlasništvo ona momčad, koja ga triput redom osvoji. Danas se je u Ljubljani od- igrała odlučna utakmica i Ljubljanski je momčadi pošlo za rukom, da pobjedi

momčad beogradsku i po treći put osvoji behar, koji je sada za uvijek njezin. Kako nam upravo telefonom iz Ljubljane javljaju kralj je s kraljicom osobno prisustvovao utakmici i na koncu vlasti- ručno predao pobjednicima svoj skupoci- ni dar, za koji su se zagreban! tako po- žrtvovno borili. Možete si zamisliti odu- ševljenje, kojim je popraćen taj čin ob- ljubljenog vladara. Interes je za utakmicu bio silan. Iz samoga Zagreba pošlo je u Ljubljani posebnim vlakom preko 2500 osoba. Uopće je zanimanje za sport ovdje vrlo veliko, a to je dobar znak. Sport je izvrsno sredstvo za ušćuvanje zdravlja, a stara je riječ, da samo u zdravom tijelu može da živi zdrav duh.

Danas je ovdje otvoren VI. zagrebački zbor. Sav je domaći obrt, sva trgovina i industrija ovdje zastupana. Isto su tako izložila u prostranim prostorijama zbora brojne strane tvornice svoje najljepše i najbolje produkte. Tako Francuska, Belgija, Čehoslovačka, Engleska, Italija, pa čak i Amerika. Čovjek se prosto ne može dosta da nadiši, što sve nijesu te tvornice u stanju da proizvedu. Od domaće indus- trije najbolje je zastupana industrija koža, pa pokućstvo i drvena roba, a onda redom košarstvo, konopljinarstvo, čelkar- stvo, staklarstvo, draguljarstvo i rezbar- stvo i bezbroj drugih.

Svakako se u ovoj novoj državi pokazuje gorostasnan napredak na svim linijama. A državica opstoji tek osam godina. A što bi tek bilo, da postoji pedeset, sto i više go- dina, poput mnogih drugih evropskih drž- av.

Zdravi će ovaj i sveži narod u buduć- nosti stvoriti čudesa. E. R.—

Politički pregled

ITALIJA.

Političko zatišje.

Na političkom polju vlada sada ve- liko zatišje. Svi političari su odsutni na ladanju. Samo ministar predsjednik gospodin Mussolini radi neumorno. On se je vratio na 20. augusta u Rim, na- kon velike inspekcije manevara u različitim djelovima sjeverne Italije. A isti je dan stigao gosp. Fedele minist- rar prosvjete u Gardone u goste d'Annunzia, koji je tom prilikom ispa- lio nekoliko hitaca iz topa svoga broda.

21. augusta odmah poslije svog po- vratka je gosp. Mussolini primio Dr. Ferragutia, predsjednika stalnog od- bora za žitnu bitku. Sjedinica tog stal- nog odbora urečena je za dan 15. sep- tembra.

Medjutim će se ovih dana objaviti zakon o pospiješavanju ribolova i o tr- govini s ribama. Italija, i ako opko- pljena sa svih strana od mora, nema mnogo koristi od ribolova, jer obale njome prikladne za ribolov. Tim začu- nom nastoji se, da se intenzificira ri- bolov, ne samo, nego i raspodijvanje riba po kopnenim vodama i po moru. Osim toga disciplinira se i trgovina, tako, da će biti izlučeni razni preprod- avci, kroz kojih se je desad obavlja trgovina i zbog kojih je riba tako po- škupljala. Razvijati će se i akcija, da se započne s ribolovom i po dalekim morima.

Ponuda zajma Poljskoj.

Jedan italijanski finansijski konsor- cij ponudio je poljskoj vladi kredit u visini od 10 milijuna dolara, u svrhu izvršenja javnih radnja u Poljskoj. Predlog italijanskog konsorcija povoljni- ji je od svih ostalih, jer se konsorcij obvezuje, da će javne radnje provesti s poljskim radnicima i inžinirima. Prijestolonasljednik boravio je ovih

dana u videmskoj pokrajini, gdje je od oblasti i od naroda bio oduševljeno primljen.

Trgovački promet između Italije i Čehoslovačke.

Interesantne su cifre, koje označuju visinu trgovačkog prometa između Italije i Čehoslovačke u prva četiri mjeseca ove godine.

U prva četiri mjeseca tekuće godine Čehoslovačka je proдалa Italiji robe u vrijednosti od 108 milijuna lira. Od toga je samoga stakla i kristala preko 12,650.000 lira, željeznarija i čelične robe preko 18 milijuna, šećera 10 milij- ni, pol, strojeva i raznih aparata 5 mil- juna i pol lira.

Dok je toliko eksportirala u Italiju, Čehoslovačka je iz Italije importirala robe u vrijednosti od 54 mil. lira. Od toga: povrća 17 milijuna, konoplje i kućina od konoplje 7 mil.; južnog su- hoga voća 4 i pol mil. te automobila 2,400.000 lira.

G. Mussolini i obrana lire.

U Pesaro je ovih dana g. Mussolini održao veliku skupštinu na prolazu za ljetovanje. U govoru se je dotaknuo i finansijskog položaja u državi, pa je govorio i o liri. Rekao je medju ostal- im: «Govorim vama, ali govorim u isto vrijeme svima Talijanima a moj glas treba, da ima odjeka preko Alpa i pre- ko Oceana. Hoću da Vam kažem, da ću braniti liru do posljednjega daha, do posljednjega kapi krvi. Neću nikada dozvoliti, da veliki talijanski narod, koji već četiri godine radi sa puno di- scipline i koji je spreman za daljnje žrtve, zadesi ekonomska katastrofa pa- danjem liri.»

Potresi.

U Siciliji se opet javljaju udarci pot- resa. Pred nekoliko dana uzdrmao je otoke Eolije jedan malo jači potres, tako da su se porušile i nekoje kuće. U mjestu Malfa srušeno je oko 400 kuća, u mjestu Polare oko 40. Pučanstvo ho- ravilo pod vedrim nebom. Ima dosta ranjenih, ali mrtvih srećom za sada nema. Odmah je pokrenuta akcija za pomoć nastradalima.

Otkriće spomenika na Rijeci.

12. septembra otkrili će se na Rijeci na gatu pred Piazza Dante Alighieri jedan spomenik i to jedan lav. Vladu zastupat će gosp. ministar Federzoni, a tom će prigodom držati važan govor.

Novi novac.

28. oktobra prigodom godišnjice rimskog marša stavit će se u optičaj novi novac od 5 lira, iz nikela. Na jed- noj strani bit će kraljeva slika, na dru- goj rimski orao sa litorskim fašijem.

Fosjeta kod g. Mussolinija.

Ovih je dana ministar inostranih djela kubanske republike posjetio g. Mussolinija, a poslije je na kubanskoj legaciji izjavio, da se čudi upravo ogromnom napredovanju, što ga je Ita- lija u ovo zadnje vrijeme doživjela.

Škole u inozemstvu.

U školskoj godini 1926—1927 otvoriti će se u inozemstvu nove italijanske škole, toliko u Evropi, koliko u Ame- rici. U svemu ima dandanas 1110 itali- janskih škola u inozemstvu, a prima- poduku u njima 131.513 učenika. Profesori morat će da izmiedju 1. i 31. septembra idu na određena im mjesta. Ministarstvo inostranih djela već je odaslalo školske knjige, koje su tim školama potrebne.

JUGOSLAVIJA.

Otvorenje direktne telefonske veze Zagreb-Split.

Nedjelju ujutro otvorena i predana je prometu nova telefonska veza Zagreba sa Splitom. Otvorenju je prisustvovao minis- tar pošte g. dr. Superina. Ovo je pruga duga 449 km i koštala je 4½ milijuna di- nara, ista spaja Zagreb sa Splitom, Sibenikom, Dubrovnikom i Cetinjem. Nova će linija silno ojačati vezu između jadrans- kog mora i unutrašnjosti i još više kori- stiti razvoju cjelokupne privrede.

Izgradnja jadranske željeznice.

Interesi jugoslovenske privrede bezu- slovno traže, da se izgrade i učvrste luke na Jadranu, no osim toga treba, da se ove luke vežu s unutrašnjom zemljom dobrim željezničkim prugama. Jedino će tako moći Jugoslavija podići svoju trgovinu i cijelo državno gospodarstvo.

S obzirom na to u zamisli je izgradnja željezničke mreže Pančevo-Beograd-Split odnosno Bačka-Palačka-Sarajevo-Split. Ta bi mreža omogućila, da se u razmjerno kratko vrijeme jugosl. trgovina podigne. U tu se je svrhu sazvala konferencija, koju je otvorio splitski gradonačelnik g. Tar- taglia. Raspravljalo se je o projektu, koji je u tu svrhu sastavljen, a takođerj i o po- nudi, koja je za izgradnju te željeznice predložena.

Konferencija je zamolila vladu, da se zauzme za stvar i da se riješi gradnja ove željeznice, koja je za Jugoslaviju toliko potrebna.

RUSIJA.

Trgovački saobraćaj između Italije i Rusije.

Ruske novine javljaju o trgovačkom sa- obraćaju između Italije i sovjetske Rusije slijedeće: Prema statističkim podatcima u proračunskoj godini 1925—1926. izvezeno je iz sovjetske Rusije u Italiju razne robe u vrijednosti od 70 milijuna zlatnih lira, a uvoz iz Italije u istom je razdoblju iznio 80 milijuna zlatnih lira, prenaslaviš time predatni uvoz za čitavih 80 milijuna zl. lira.

FRANCUSKA.

Otkriven plan atentata na Mussolinija. Francuski anarhisti htjeli okrstiti rizmku crkve Notre Dame.

Pariška policija usla je u trag bandi, koja se je spremala da pokrade rizmku crkve Notre Dame. Policija je poslije du- žega tražanja uspjela, da pohapsi članove te bande, koji su većim dijelom anarhisti. Kako se tvrdi, oni su namjeravali da kra- du blagajnu i da sa novcem izvrše atentat na Mussolinija. Pojednostoi o toj zavjeri policija ne daje u javnost. Talijanski po- slanik u Parizu je izjavio, da mu o tome nije ništa poznato. Medjutim izgleda, da se lopovi predstavljaju kao anarhisti, da bi svojim namjerama dali neko političku boju.

Kongres za mir.

Ovih se dana u Boisy la Riviere u Fran- cuskoj održao jedan kongres za mir. Predsjedovao mu je Marko Saunier. Na tom kongresu našli su se skupa katolici, protestanti, iramasuni, svećenici i svjetov- njaci, ljudi leđa i nereda, pripadajućih raznim narodnostima, ali više ih manje svi malo istaknute ličnosti, ako hoćemo de abstrahiramo od gosp. Fr. S. Nitti, Rimski kardinal Gasparri, talijak sv. oca, posla- lni je u ime pape pozdravni brozovi, u ko- jem je pozdravljao njihov rad. Žbog toga su se nekoje novine prilično uzrujale.

NJEMAČKA.

Spozrazum Francuske i Njemačke. Potreban uvjet za definitivno pacifikaciju Evrope.

U svom govoru u Breslavi na jednom kongresu, državni kancelar dr. Marx je izjavio, da je spozrazum između Francuske i Njemačke potreban uvjet za potpuni mir Evrope. Dr Marx je nadalje izjavio, da je Locarno za Njemačku značio dobitak u mnogim pitanjima i on se nada, da će nje- mačkoj vladi uspeti, da povoljno završi pitanje o daljnjem snižavanju broja vojske na Rajni. Da se izbjegne svim eventualnim trzavicama i nepoželjnim događajima, Njemačka će poći u Ženevu tek onda, kada će dobiti čvrste garancije, da pitanje nje- zinog ulaska u Ligu Naroda ne će više naići ni na kakve poteškoće.

GRČKA.

Revolucija u Grčkoj. - Uapšenje presjed- nika republike gosp. Pangalosa.

U Grčkoj nikad mira. Evo i sada je opet buknuła u nedjelju 22. ov. mjes. ujutro nova revolucija. Na čelu revolucije je ge- neral Kondilis. Revolucioneri su svrgnuli diktatora generala Pangalosa i uapsili ga zajedno sa njegovim najbližim prijatelj- ma. General Kondilis je odmah obrazovao novu vladu i pozvao za predsjednika re-

Iste li poslali pretplatu!

Martina, staroga Nadalina i njegove žene Katine iz Gologorice, ne će to biti teško —

Baderna, donke, u uno vrijeme ni bila ratila: uno ča je danas — Čuda hiž je bilo uni bot u njoj, koje su se potle za- rle. Da njin se danas ni za fundamente ne zna, a čuda hi je danas, za koje se uni bot ni neda ni čena senjivalo, da bi se mogle uzidati na unih misti, di su se danas — Di je u uno vrijeme bila kape- lica Majke Bojže, di zadruga, di škola?! U čuda su u hladu pod starim kacijama počivali pastiri, eli se firmivali Cici svo- jima čapi ovac, ča su hi gonili doli bliže moru na Vrsarštinu —

Gori na placi je bilo jeno malo dru- gane nego danas. Faraža ni bilo, a ni njege lipega vrta ko njega — Sve je ono bila kako nika gola glavica puna erot, graže i dimbljih orih, po kakove kacije eli bile murve — Okolo crkive, koja je uni bot još imala neki zvonik s trima zvoni je bija cimiter — Malo spod crkive na najljepšem mjestu je bija palač plovana Martina Taliča — Nideri okolo ni bilo činakovega kraljestva, kakovo je

bilo u njegovoj hiži. Tamo mu je bija i faraž —

Fameja Taličeva zapravo ni bila iz Baderna, nego nidi iz Funtane — Nego kad je pre Martin doša za plovana u Badernu, a tega će biti makor sto lit, valje se je složija z ljudi, prike je bija pravega sreca, a Istrijan i sam, zna je, je potriaba njegovin ljuden — Poženi- ca si je sestre za baderljanske kmete, jenu u Matuline, drugu u Stifanjče, a tretu u Boljpine — I kad je poteža jeno malo stariti, a sam kako je bija, čutija je ko sebe veliku prazninu, odlučija je, da si uzida jenu lipu hižu i da uzme h sebi kega od parente — I uzida si je, da je ni bilo lipće nideri naokolo, i je, da je stavati u nju, a pravašnju plo- pošu je stavati u nju, da je bija uzida, pokojni pre vaniju, ča je je bija uzida, pokojni pre Marko Pastorčić, koji je bija plovam prid njim, ustavija je njegovoj rodbini. On se je pak priselija u svoj novi palač. On se je pak priselija u svoj novi palač. On se je pak priselija u svoj novi palač. On se je pak priselija u svoj novi palač.

publike admiralata Konduriotisa, General Kondilis, bivši vodja vojne lige i sadašnji prvak republikanske stranke najveći je pristava Venizosa, poznatog prijatelja, za cijelog rata, velike antare. Uzroci i svrha ovoga prevrata nisu još sasvim jasni. Iz proklamacije Kondilisa, razabire se, da je ona u glavnom uperena protiv dosadašnje tiranije te da se narodu vrati sloboda i spasi država od sigurne propasti.

Revolucionarci su potpuno gospodari položaja. Atenska je garnisona zaposjela sva ministarstva, poštu, policiju i sve javne zgrade. Cijelokupna se bivša vlada nalazi pod jakom stražom u zgradi predsjedništva vlade dok se mornarica nalazi pred Atenom u Pireju i Faleronu.

Karakteristično je da je ustanak buknuo, dok je Pangalos boravio u Isetovnu, a njegov ministar rata gosp. Celuris upašen je u kasarni republikanske garde u času kad je sluteći, da se nešto sprema, došao, da se uvjeri o raspoloženju gardista, koje je vlada smatrala najvjernijim četama.

Najinteresantnije je, da je i ovaj prekrat dignuo general Otonaios, onaj isti koji je utvrdio i posljednji prekrat Pangalosa. Čini se, da se general Otonaios osjeća vrlo dobro pod svim režimima. Izgleda da su prema grčkim prilikama, svi režimi kuće od papira.

Sve se te revolucije vrše bez sudjelovanja naroda, a uz interes nekoliko pojedinaца. Kao što je posljednja Pangalosaova revolucija prošla bez krvi, tako ni ovom prevratu nije protekla ni kap krvi.

MEXIKO.

Borba između države i crkve.

Valovi, koji su se u predmetu provodjenja zakona o rastavi crkve i države tako uzburkano talasali, polaganom se stišaju.

Predsjednik Calles je mnijenja, da se zakon mora da provede, i da on ne može da popusti niti za diaku, jer bi inače i on kršio zakon. Prigodom jednog razgovora sa izaslanicima mehičkog episkopata, koji su od njega tražili ublaženje zakona i spodu razum u tom pitanju, on se u ovom smislu i izjavio, pa prema tome izgleda, da je sporazum nemoguć, dok se zakoni ne promijene. U skladu s idejom, g. Callesa, kane biskupi da putem svojih političkih ekspoznata podnesu mehičkom kongresu dne 1. sept. predlog za ublaženje mehičkih crkvenih zakona. Plebiscit po zakonu nije predviđen u formi, kako su ga htjeli imati biskupi. Gosp. Calles je odlasnicima još izjavio, da zahtjev registracije svećenika nije naperen protiv svećenika, nego da ima čisto administrativni karakter. Uslijed toga izgleda da bi znali biskupi da savjetuju Vatikanu, da za sada priznae (?) zakone.

Utisak je, da biskupi traže sada fornu, pod kojom bi se podvrgli zakonima, t. j. pod kojom bi mogli ostepiti od svog radikalnog stajališta, a da ne trpi pred katoličke crkve. U suštini bi to popuštanje mehičkih biskupa, imalo samo karakter nekakvog primirja, da protече nekoliko vremena i da se može međutim organizovati i disciplinovati nova ofenziva. Za crkvu je to pitanje od osobite važnosti, jer su po eredi golemi materijalni interesi katoličke crkve.

Njujorška „Associated Press“ javlja iz Mehika, da katolici rade na stvaranju jedne velike političke stranke. Mehički je nadbiskup izjavio, da episkopat želi jedino da privremeno ne upotrebljava vladine naredbe i to sve dotle, dok ne bude jasno držanje naroda. Izjava podcrtava potrebu rastave države i crkve, među kojima mora da postoji uzajamni sklad, i naglašava da umije da cijeni pomirljivi duh predsjednika Callesa, izražen u odgovoru na nadbiskupa. Na kraju izražava želju, da bi predsjedniku Callesu bila određena slava, što je za Mehičko stvorilo vrijeme, kad će u ime prave demokratije u prijateljstvu zajedno živjeti socijalisti, liberalci i klerikalci.

Domaće novosti

Smrtna kosa.

Stiže nam žalosna vijest, da je u Bermu kod Pazina usnula vječni sanak Milka Zlatić rođena Flego supruga gosp. učitelja Marka Zlatića i hčerka našeg dugogodišnjeg narodnog zastupnika i bivšeg općinskog načelnika u Buzetu gosp. Frana Flego. Nemila sudbina ugrabila je plemenitu majku i uzornu ženu u najljepšem doba života. Ostavlja supruga sa šestoro djece, od kojih je najstarijem jedva 16 godina a najmladjemu tek 14 mjeseci. U svim selima gdje je dosada bila ostavila je najljepšu uspomenu. Bila je mila i umna žena, krotka kao janje, dobra kao dobar dan, a čestita i značajna kao njezin otac. Svoju djecu odgajala je lijepo i uzorno, a otidje Bogu na istinu kad je nejakoj siročadi veoma potrebna bila. Zlokobna bolest pretrgnula joj nit življenja rano i prerano. Žrtvovala je sve za dobro svoje obitelji, dala joj je samu sebe.

Kako je obljubljenka bila kod naroda dokazao je krasan sprovod na koji je mnoštvo ljudi dohrillilo.

Kondukt je vodio da je otpрати na

vječni počinak župnik u Bermu uz asistenciju triju svećenika.

Miloj pokojnici neka je laka naša istarska gruda, a ožalošćenom suprugu, djeci, dičnom starini našem Franu Flego i obitelji te ostalim rođacima naše duboko sautešte!

Ispiti usposobljenja za inorođne učitelje.

Kr. Školski Proveditorijat za Julijsku Krajinu i Zadar, javlja, da je Ministarstvo Prosvjete smatralo potrebnim odgoditi do druge polovice septembra ispite drugorođnih učitelja za usposobljenje u podučavanju na italijanskom jeziku, o čemu govori kr. zakon od 22. novembra 1925. br. 2121. Osim toga je produžen i rok za ulaganje odnosnih molba do 31. o. m. j.

VAŽNO ZA TRGOVCE ŠLJIVAMA.

Upozorujemo trgovce šljivama na današnji dopis iz Pazinštine.

Književnost i umjetnost

Konzerviranje maslina.

«Konzervirane masline», zove se knjižica, koja je izašla — nakladom Zadrudnog Saveza u Splitu, a koju je sastavio stručni referent za maslinarstvo i uljarstvo u Splitu g. S. Bulić. Ta je knjiga prva ovoga sadržaja u jugoslavenskoj privrednoj literaturi, a obradjuje način kojim se crne i zelene masline pripremaju za trgovinu i kućanstvo.

Cijena je knjižice Din. 5.—. Pošto se već ovoga mjeseca masline pripravljaju u konservu preporučamo našim zadrugama, primorskim domaćim i trgovcima jestiva i smoka, da je naručite što prije.

Svjetski rat u slikama.

Ovih se dana nalazi u Trstu jugoslavenski slikar iz Novoga Sada g. A. Bocaric. On već 10 godina sprema materijal za jednu ogromnu panoramu, koji bi prikazivala početak rata, napadaj na Srbiju, te cijeli tijek rata i ratnih grozota. Gosp. Bocaric radi uz pomoć vlade, pa je sada na putu po Evropi s namjerom, da u svim većim gradovima održi predavanja i da pobudi zanimanje kod svih naroda za ovo svoje djelo. Slike će učiniti po zidovima jedne okrugle zgrade, koja će biti kao neki toranj i koju će se sagraditi u Beogradu. Platno će biti po prilici 1500 kvadratnih metara veliko. Sve će lieti na taj panoramu biti u naravno veličini. Posao je to vrlo velik, tako da će svi troškovi iznašati oko 4 do 5 milijuna dinara.

Ova će panorama biti ne samo za uspomenu na prošli veliki rat, nego će biti i kao neki spomenik palima u ratu za jugoslavensko oslobodjenje.

ZDRAVLJE

Pšenična juka za slabija djeca.

Vrlo hraniva čorba za slabija djecu može se prirediti na ovaj način: Izabere se dobar pšeničnog zrna, koje se isušuje; a li ne sprži u peći, pa se to samelje u mlincu za kavu. To se brašno sa posijami polije vrućom vodom. Šećer se ne dodaje, već nekoliko kapljica soka od malina. Kako se ovo piće može lahko ukiseliti, mora se svaki dan svježe prirediti. Tek kad bude jača probava, smije se tomu dodavati trećina mlijeka, dakle dva dijela čorbe, a jedan dijel mlijeka. Na jednu osminu litre brašna dolazi litra vode, kad se juha priredjuje.

Najbolji kruh.

Najhraniviji i najbolji kruh nije onaj, koji se pravi od finođa bijeloga brašna, već crni kruh, koji se pravi od brašna, pomiješana sa posijami. Upravo om dijelovi žita, koji su za hranu moždjanom i živcima, izlakuju se kad se odstrane posije. U zemljama, gdje se ponajviše jede crni kruh, ne ima toliko maloumnika, kao ondje, gdje se jede samo bijeli kruh. Dobar bijani kruh više upliva na zdravlje i jakost naroda, nego bi tko u prvi mah pomislio.

Zdravo mlijeko.

Je li mlijeko dobro najjednostavnije se kušati, ako se turi u nji gita za plećvo i okomito van izvuče. Ako ostane što mlijeka na igli, onda je zdravo i nepomiješano vodom ili čim drugim.

Svega po malo

Kiša i praznovjerje.

Od vajkada ima kiša u praznovjerju veliku ulogu. Po keltskom vjerovanju, moglo se je za velikih suša proizvesti kišu, tako, da bi se izlila voda ili da bi se bacile igle u zdenac. Obratno vidimo također raznih običaja i formula, koje idu za tim, da velike i neprekidne kiše prestanu. Tako su prije običavali na otvorenom polju uz svečane zakletve upaliti velike vatre, koje bi trebale da progutaju kišu. U Španiji i Italiji smatra se kiša na prvog siječnja kao nesretni znak, jer godina koja počima „plućući“ ne može biti sretna. Uskrane i korizmene kiše škoda žetvi, a isto tako kiše, koje padaju na Duhove ili Tijelovo. Obratno smatra se kiša u stanovitju doba godine kao vrlo dobro i sretno znamenje. Tako na dan sv. Urbana, sv. Vinke, u svibnju, na Mihajlovo i u rujnu. Kiša rano u jutra znači, da će kišiti tokom čitavog dana u krećim razmacima.

Tužnim srcem javljamo svim rođacima, prijateljima i znancima, da je naša preljubljenka

Milka Zlatić rođ. Flego

preminula u Gospodinu u 38. godini života dne 17. augusta u 5 sati jutro. Pokopana je dne 18. augusta u 4 sata poslije podne na groblju u Bermu kod Pazina.

Ožalošćena obitelji Zlatić, Flego i ostali rođaci.

19.308 ljudi umrlo od ujeda otrovnih zmija.

Po statistici engleskih vlasti, prošle godine nastradalo životom 21.840 ljudi od divljih životinja. Od tog broja poginulo ih je od ujeda zmija 19.308. Tigrovi su zakali 974 ljudi. Nedaleko Madrasa bio je nedavno usmrćen jedan veliki tigar koji je nekoliko godina navajljivao na susjedna sela i zaklao 125 ljudi.

Demonstracija bosonogih.

Fabrike cipela u Filadelfiji povisle su neki dan jedinstveno cijene svojih proizvoda za jedno 30 posto. Pošto sve pripadaju jednom te istom trustu, nisu se bojale nikakove konkurencije. Publika je bila drugog mišljenja te priredi veliku demonstraciju, i to bosa. Jedno 200—300.000 ljudi podje kroz varoš sa tablama na kojima je bilo svakakvih napis na pr. Idite bosi — Dolje cipela. Živjela sandala itd. Ova je demonstracija urodila željenim uspjehom. već drugi dan su mnogi ljudi nosili mjesto cipela nove novčate sandale. Poslije nedjelje cela okani se trust borbe pa povuče povišenje cijena. Najbolje su pri tome prošli maloprodac koji su, kaže se, prodali ništa manje nego osamdeset hiljada pari sandala.

Vršadi siroj smrvilo glavu.

U svetom Petru kod Maribora desila se neobitna teška nesreća. Kod seljaka Pola vršili su žito strojevim. 18. godišnja domaća kćerka seljaka ulagala je snopove u stroj. Kako je imala raspletene kose stroj joj je zahvatio vlasi i silnom brzinom povukao glavu, koju je mašina smrvila.

Udavo se mekinjama.

U jednom mlinu u Bihacu pao je sa prvog sprata u veliku količinu mekinja jedan radnik tako nesrećno, da se je u njima udavio, jer je dubokog zaronio pa se nije već mogao izvuci van.

Novi let generala Nobile.

Zrakoplovu „Norge“ promjeniti će naslov, jer se opet sprema jedno još veće putovanje. I tome će putovanju zapovjedati general Nobile, koji se je svojim letom na sjeverni pol proslavio. Ime zrakoplovu mjenjaju zato, jer ime „Norge“ nije talijansko. Ovaj je zrakoplov izradjen od dobrog materijala. Norveški Aero-klub je ovaj zrakoplov prodao Italiji za 150 tisuća norveških kruna, što iznaša oko 750 čišuća lira.

General Wrangel.

vrhovni komandant carističke ruske vojske, koja je rastrkana Evropom, napustio je svoje mjesto, iz Srijemskih Karlovača, gdje se je dosada nalazio otići će u Bruxelles, gdje će primiti službu inženjera rudnika. General Wrangel položio je u svojoj mladosti inženjerski ispit u Petrogradu.

DOPISNICA UPRAVE.

Brunič Antun — Lindar: Primili smo poslanu preplatu za Vas i Vašeg druga.
Antun Banko — Zbandaj: Preplatu primili u redu.
Antun Šajina — Matulji: Novac primili u redu.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI

Tisk: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU

LIBERAT UJČIŠ IZ PAZINA preporuča sl. općinstvu mjesta i okolice svoju moderno uređenu radionicu cipela, trgovinu kože i druge potrepštine, koje zasjecaju u postolarski zanat. — Cijene umjerene. — Poslužba brza i točna.

NOVE GREDE I DASKE prodaje po najpovoljnijim cijenama Matej Bančić — Kršanci p. Zminj (Gimino), Istra.

ĐIAKA, koji bi polazio školu na Sušaku primam uz vrlo umjerenu cijenu na stan i hranu. — Č. J. Kantrida 162, Rijeka.

KRUNE
plaća po 2*30 L

ALOIZIJ POVIH, Piazza Garibaldi 2
prvi kat

Pazite na naslov! Pazite na naslov!

ZAHVALA.

Duboko ganuti nad tolikim izrazima sautešća i sućuti prigodom smrti naše nezaboravne

Milke

najtoplije zahvaljujemo svima, koji su bilo kojim načinom nastojali ublažiti našu bol.

Posebna hvala svima, koji su u tako velikom broju ispratili milu pokojnicu na zadnji boravak.

Ožalošćene obitelji Zlatić, Flego i ostali rođaci.

NAVIGAZIONE GEN. ITALIANA
GENOVA

Brza i poštanska pruga za Južno Ameriku

4. kolovoza „Giulio Cesare“	za Rio Janeiro	11 dan
	„Montevideo“	14 „
	„Buenos Aires“	14 „
	„Rio Janeiro“	13 „
	„Santos“	14 „
12. kolovoza „Pisa, Mafalda“	„Montevideo“	16 „
	„Buenos Aires“	17 „
	„Rio Janeiro“	14 1/2 „
	„Santos“	15 1/2 „
25. kolovoza „Duca D'Aosta“	„Montevideo“	17 1/2 „
	„Buenos Aires“	18 1/2 „

Brza pruga za Sjevernu Ameriku

6. kolovoza „Colombo“	za New York	11 1/2 dan
27. kolovoza „Duilio“	za New York	10 dan

Pruga za Centralnu i Južno Ameriku

za Trinidad	17 dan
„La Guayra“	19 „
„Arauca“	20 „
„C. Columbia“	21 „
„Colon“	22 „
„Guayaquil“	29 „
„Callao (Peru)“	30 „
„Mollendo“	36 „
„Arica“	37 „
„Iquique“	38 „
„Antofagasta“	39 „
„Valparaiso“	41 „

Pruga za Australiju:

9. rujna „Città di Genova“ — Superantlantik „Roma“ — Tona 33000 — naš veliki talijanski parobrod putuje prvi put dne 2. septembra iz Genove a 22. septembra iz Napulja u Neu-York.

Uredi u svim glavnim gradovima Italije i inozemstva. U TRSTU: Ufficio Passaggeri della NAVIGAZIONE GENERALE ITALIANA, Via Mercato Vecchio (Palazzo Hotel Savoia) — Telefonno 4003.

MED kupuje tvrdka Žnideršič & Co. BISTERZA

Fotograf Matko Gortan u Pazinu preporuča sl. općinstvu mjesta i okolice svoju fotografirsku radionicu. Izradjuje brzo svakom vrste fotografije po klijentima kao i poljoprivrednu fotografiju. Fotografiranje za putnike (posla-porte) izgovorjuje u toku 1 sata.

Trgovina koža i raznih postolarskih potrepština
FRAN CINK
CAMPO BELVEDERE br. 1
drži u svom skladištu
svake vrste i tu struku zasjecajuće robe
uz najnižu dnevnu cijenu.
Podvornja brza i točna. Podvornja brza i točna.

NAJBOLJE VRELO
Kod nakupa ljetne i zimske robe (odjela) svih vrsta cipela, klobuka, kapa, košulja, kišobrana, kravat, finog štofa, svih vrsta platna za košulje i odjela, obratite se na jedino domaće i najcjenije vrelo.
M. KOREN & Co. - PAZIN
(Corso pred proštim)